

Minister Klimatu i Środowiska

DELG-WKSE.050.2.2024.JP
3017987.11828226.9511438
Warszawa, 15-02-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr K10INT1197 Posła Tadeusza Tomaszewskiego w sprawie modernizacji linii elektroenergetycznych na terenach inwestycyjnych, gdzie planowana jest budowa farm fotowoltaicznych, uprzejmie przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Jakie realne i racjonalne działania są planowane przez rząd na rzecz poprawy funkcjonowania sieci elektroenergetycznych?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska systematycznie prowadzi działania mające na celu zapewnienie optymalnych możliwości przyłączeniowych do sieci elektroenergetycznej. Operatorzy systemów elektroenergetycznych są zobowiązani do sporządzenia dla obszaru swojego działania planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną. W ramach tworzenia przepisów regulujących proces przyłączania do sieci, jak również funkcjonowania tych sieci Minister Klimatu i Środowiska uwzględnia dokonującą się zmianę technologiczną, rozwój generacji rozproszonej i zmianę sposobu funkcjonowania sieci elektroenergetycznej. Pojawiające się nowe aktywności na rynku energii są i będą realizowane w znacznej mierze w sieciach przesyłowej i dystrybucyjnych, nie jest więc możliwy dalszy, skuteczny rozwój rynku energii elektrycznej, bez zaangażowania w ten proces operatorów zarządzających tymi sieciami.

Szybki rozwój rozproszonych źródeł energii w sposób istotny oddziałuje na sieć elektroenergetyczną, kształtując jednocześnie nowe zadania dla operatorów. Nowe wyzwania to m.in. wspieranie rozwoju elastyczności systemu, prowadzenie ruchu i zarządzanie siecią elektroenergetyczną przy systematycznie rosnącym udziale energii ze źródeł odnawialnych, aktywizacja odbiorców oraz społeczności energetycznych, instalacja na masową skalę liczników zdalnego odczytu i rozwój inteligentnych sieci, a także wdrażanie nowych technologii informatycznych, teleinformatycznych oraz z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Możliwości przyłączenia do sieci elektroenergetycznej źródeł wytwórczych wyznaczone są przez możliwości techniczne tych sieci. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań skupionych na dwóch kluczowych obszarach: optymalizacji istniejących możliwości sieciowych oraz rozbudowie i modernizacji sieci.

W tym miejscu należy wskazać na ustawę z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1506). W wyniku wejścia w życie tej regulacji, nie tylko uaktualniono listę strategicznych projektów przesyłowych, ale także rozszerzono zakres ustawy o inwestycje w projekty dystrybucyjne o napięciu powyżej 100 kV, które są kluczowe dla przekształcania systemu elektroenergetycznego z systemu jednokierunkowego (tzw. pasywnego) w system dwukierunkowy (aktywny), z aktywnym udziałem odbiorców energii elektrycznej. Dzięki takiemu rozwiązaniu, skróceniu ulegnie proces uzyskiwania pozwoleń publicznoprawnych przez inwestorów, jak również zastosowanie znajdzie uproszczony model pozyskania gruntów pod inwestycje.

W ramach dotychczas podjętych działań warto zwrócić również uwagę na przepisy regulujące linie bezpośrednie czy tzw. cable-pooling, które zwiększają możliwości przyłączania instalacji OZE do sieci elektroenergetycznej i pozwalają optymalizować inwestycje w infrastrukturę sieciową.

Na jakie środki finansowe mogą liczyć operatorzy systemu dystrybucyjnego na utrzymanie, a przede wszystkim rozwój sieci?

Jednym ze źródeł finansowania rozwoju sieci elektroenergetycznej w Polsce są środki europejskie, które pozwalają na ograniczenie przenoszenia obciążeń związanych z rozwojem sieci na odbiorców energii elektrycznej, w ramach taryf. Środki dla operatorów systemów dystrybucyjnych (OSD) są dostępne w ramach programów finansowanych z funduszy unijnych: *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Kulturę, Środowisko na lata 2021-2027* (FEnIKS), *Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027* (FEPW), Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) i Fundusz Modernizacyjny (FM).

W programie FEnIKS w ramach Priorytetu FENX.02 *Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR* w działaniu 2.3 *Infrastruktura energetyczna* wstępnie planowana alokacja dla sektora dystrybucji wynosi 700 mln EUR. W programie FEPW w ramach Priorytetu FEPW.02 *Energia i klimat z EFRR* w działaniu 2.1 *Dystrybucja energii* alokacja wynosi 120 mln EUR. Natomiast w ramach Krajowego Planu Odbudowy, w rozdziale REPowerEU ujęto inwestycję G.1.2.4 *Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii* dostępna alokacja wynosi 971 mln EUR. Dodatkowo, operatorzy będą mogli liczyć na wsparcie pożyczkowe w ramach inwestycji G3.1.4. *Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki)*, całkowita dostępna alokacja Funduszu, który ma wspierać inwestycje przyczyniające się do transformacji energetycznej Polski, wynosi ok. 17 mld EUR wsparcia zwrotnego.

Wskazane powyżej budżety w ramach FEnIKS, FEPW, jak i KPO, dotyczą inwestycji w zakresie rozbudowy sieci dystrybucyjnych pod kątem tworzenia nowych mocy przyłączeniowych OZE.

Innym alternatywnym źródłem wsparcia na tego rodzaju inwestycje są środki pochodzące z Funduszu Modernizacyjnego (FM), z którego finansowanie inwestycji odbywa się w ramach programów priorytetowych NFOŚiGW. Obecnie wdrażane są trzy programy związane z infrastrukturą dystrybucyjną energii elektrycznej, tj.: *Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej na potrzeby rozwoju stacji ładowania pojazdów elektrycznych* (budżet na realizację programu do 1 mld zł), *Program Elektroenergetyka – Inteligentna infrastruktura energetyczna* (budżet na realizację programu do 1 mld zł), *Wsparcie wykorzystania magazynów na cele stabilizacji sieci – program dla OSD* (budżet na realizację programu do 1 mld zł).

Operatorzy systemów dystrybucyjnych mieli już obecnie możliwość składania wniosków o dofinansowanie w ramach naborów dla dystrybucyjnej infrastruktury elektroenergetycznej, w działaniu 2.3 FEnIKS (nabór został przeprowadzony w IV kw. 2023 r. z budżetem 700 mln PLN), a także w ramach naboru dla działania 2.1 FEPW (nabór został przeprowadzony w III kw. 2023 r. z budżetem 280 mln PLN). W chwili obecnej w ramach FEPW planuje się kolejny nabór w II kw. 2024, ze wstępnym budżetem 200 mln PLN, natomiast w ramach KPO, z uwagi na niedawne zatwierdzenie rozdziału REPowerEU przez Komisję i Radę Europejską, nie zostały jeszcze zaproponowane terminy naboru z tego instrumentu (dostępne środki do końca sierpnia 2026 r.).

Poza wskazanymi powyżej kwotami, w przypadku wykorzystania tych środków przez operatorów systemów dystrybucyjnych, istnieje możliwość uruchomienia nowych programów, m.in. w ramach wspomnianego Funduszu Modernizacyjnego.

Jakie działania zamierza podjąć Ministerstwo w celu zwiększenia udziału procentowego w odnawialne źródła energii?

Optymalne wykorzystanie dostępnych źródeł energii jest jednym z priorytetów MKiŚ. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok poprawy efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Polska, jako państwo członkowskie UE, realizuje swój wkład w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE, mając na celu zapewnienie obywatelom, nie tylko czystych dostaw energii, ale również poprawy jakości powietrza i dbałości o środowisko. MKiŚ podejmuje działania na rzecz wprowadzenia kolejnych mechanizmów stwarzających warunki do możliwie jak

największego dostępu do energii z OZE, co ma na celu masowe upowszechnienie OZE na wszystkich poziomach życia społecznego i gospodarczego.

W ciągu ostatnich kilku lat widoczny jest zdecydowany przyrost mocy zainstalowanej w OZE. Od końca 2015 r. do listopada 2023 r. moc zainstalowana w OZE wzrosła z 7,1 do ponad 28,2 GW, a zatem blisko czterokrotnie. Tak szybki rozwój OZE był możliwy głównie za sprawą zarówno wykładniczego przyrostu mikroinstalacji fotowoltaicznych w gospodarstwach domowych, jak i rozwoju wielkoskalowych źródeł OZE. Uwzględniając instalacje zakontraktowane w ramach systemów wsparcia oraz wydane warunki przyłączenia i zawarte umowy przyłączenia do sieci w perspektywie 2030 r., moc zainstalowana w OZE przekroczy 50 GW. Było to związane nie tylko z prognozowaną dużą dynamiką rozwoju odnawialnych źródeł energii, ale także z prognozowanym dużym wzrostem zapotrzebowania na tę energię.

Odpowiedzialność za zapewnienie stabilnych dostaw energii po cenie akceptowalnej dla społeczeństwa wymaga stworzenia odpowiednich warunków do zwiększenia wykorzystania potencjału tkwiącego w OZE, zarówno tych wielkoskalowych, jak morskie i lądowe farmy wiatrowe, czy w mniejszych instalacjach, w szczególności w ruchu prosumenckim, klastrach i spółdzielniach energetycznych, a także biogazowniach i biometanowniach. Dalszy rozwój OZE przyczyni się do znaczącego obniżenia rachunków za energię dla gospodarstw domowych, jak również dla przedsiębiorców i przemysłu. Bez zapewnienia przystępnych cen energii nie jest możliwe stworzenie impulsów do rozwoju gospodarczego.

W tym kontekście należy zaznaczyć, że MKiŚ dąży do tego, aby liczba wspólnot i spółdzielni energetycznych systematycznie rosła, a wiedza na temat korzyści wynikających z wykorzystania kooperatyw energetycznych była szeroko rozpowszechniona. Pozwoli to również na poprawę lokalnego bezpieczeństwa energetycznego oraz zapewnienie szerszego wykorzystania miejscowych zasobów energetycznych, w tym odnawialnych źródeł energii oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości i społeczności lokalnych.

MKiŚ dąży również do zwiększenia opłacalności inwestycji w mikroinstalacje fotowoltaiczne poprzez zmianę w systemie rozliczeń prosumentów, tak aby do grona ponad 1,3 mln prosumentów mogły dołączyć kolejne gospodarstwa domowe. MKiŚ wspiera rozwój mikroinstalacji prosumenckich poprzez takie programy jak „Mój Prąd” czy „Czyste Powietrze”.

Należy również wskazać, że w ramach dotychczas podjętych działań do porządku prawnego wprowadzono instytucję prosumenta wirtualnego, zbiorowego i lokatorskiego, które otwierają możliwość dostępu do taniej energii dla nawet 13 mln gospodarstw domowych. MKiŚ będzie podejmowało kolejne działania na rzecz rozwoju sektora biogazu i biometanu, w których upatruje rozwój. To szansa nie tylko na wzmocnienie lokalnego wymiaru bezpieczeństwa energetycznego, ale także impuls dla polskiego rolnictwa na dywersyfikację źródeł przychodów i obniżenie kosztów utylizacji odpadów rolniczych oraz większą troskę o środowisko. Polska gospodarka, w szczególności rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy, dysponuje dużym potencjałem substratowym, w szczególności w postaci biomasy oraz produktów ubocznych, pozostałości i odpadów pochodzenia rolniczego. Intencją resortu jest, by biogazownie stały się istotną częścią spółdzielni energetycznych, wspierającą rozwój energetyki rozproszonej. Ministerstwo Klimatu i Środowiska będzie podejmowało kolejne działania, aby zachęcić społeczności lokalne do współpracy na rzecz wykorzystania istniejącego lokalnie potencjału OZE, w tym biogazu, a w niedalekiej przyszłości także biometanu.

Zgodnie z wyznaczonymi kierunkami rozwoju sektora energetycznego, silną podstawą nowego systemu będą źródła nisko i zero-emisyjne, w tym OZE i energetyka jądrowa. Będą one stopniowo zastępować obciążoną kosztami zakupu uprawnień do emisji CO₂ energetykę węglową, która będzie mieć charakter rezerwowy. Kluczowym elementem realizacji tych celów jest prowadzenie ww. procesów w duchu sprawiedliwej transformacji, tak by żadne regiony ani społeczności „nie były pozostawione bez wsparcia”.

Przed MKiŚ stoją kolejne wyzwania przede wszystkim związane są z dalszą optymalizacją procedur administracyjnych, usprawnieniu procesów przyłączania nowych źródeł do sieci, dalszej promocji energetyki obywatelskiej, klastrowej i spółdzielczej czy w końcu nowe

spojrzenie na jakże ważne zagadnienia finansowania infrastruktury, w tym kierunki działania systemów wsparcia.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na konieczność zwiększenia produkcji energii z farm wiatrowych, która charakteryzuje się najniższymi kosztami wytwarzania energii oraz uzupełnienia profil wytwarzania energetyki słonecznej. W związku z tym trwają prace nad kolejną nowelizacją ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz tzw. ustawy wiatrakowej/odległościowej. Dążymy do ustalenia minimalnej odległości na poziomie 500 m, czyli rozwiązania kompromisowego wypracowanego w ramach szerokich konsultacji społecznych. O wszystkich rozstrzygnięciach będziemy informować opinię publiczną na bieżąco.

Istotną kwestią jest również rozwój systemów magazynowania energii, które zwiększą możliwość przyłączenia instalacji OZE do sieci. Dlatego ważne jest upowszechnienie zarówno wielkoskalowych, jak i przydomowych magazynów energii. Należy również w odpowiedni sposób zagospodarować nadwyżki energii produkowanej w instalacjach OZE do m.in. elektryfikacji kolejnych gałęzi gospodarki, w szczególności przemysłu energochłonnego, dla którego koszty energii mają fundamentalne znaczenie. Ważne jest także rozwijanie produkcji zielonego wodoru, wykorzystanie zielonej energii do zasilania transportu czy pomp ciepła.

Działania podejmowane na rzecz rozwoju źródeł OZE prowadzone są wielotorowo, zarówno z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszy unijnych, jak i środków krajowych zarządzanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (NFOŚiGW).

Kontynuacja możliwości wsparcia inwestycyjnego ze środków UE dla źródeł OZE możliwa jest w ramach programu FEnIKS w działaniu 2.2 *Rozwój OZE* w obszarze celu szczegółowego 2.2 *Wspieranie energii odnawialnej priorytetu II Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR*, którego środki finansowe będą pochodziły z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Alokacja przeznaczona na całe działanie wynosi 538 mln euro. W ramach programu przewidziane jest wsparcie większych instalacji, tj. instalacji o mocy:

1. energia elektryczna:

- wiatr: pow. 5 MWe,
- biomasa: pow. 5MWe,
- biogaz: pow. 0,5 MWe,
- woda: pow. 5 MWe,
- promieniowanie słoneczne: pow. 0,5 MWe.

2. energia cieplna:

- biomasa: pow. 5 MWth,
- promieniowanie słoneczne: pow. 0,5 MWth,
- geotermia (w tym pompy ciepła): pow. 0,5 MWth,
- biogaz: pow. 0,5 MWth

Aktualnie przewidziany jest nabór dla ostatecznych odbiorców wsparcia w zakresie wytwarzania biometanu wraz z przyłączeniem do sieci gazowej, a także w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z biogazu wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci, w tym z infrastrukturą umożliwiającą wykorzystanie ciepła wytworzonego w skojarzeniu. Nabór wniosków w trybie konkurencyjnym trwać będzie od 29 lutego do 13 maja 2024 r., a przewidziana alokacja wynosi 300 mln zł.

Ponadto, przeprowadzono nabór na projekt grantowy dotyczący wsparcia programu „Mój Prąd”, co umożliwi sfinansowanie kolejnej edycji tego cieszącego się dużym zainteresowaniem programu, ze środków UE.

Niezależnie od powyższego, źródłem finansowania inwestycji w OZE o mniejszych niż wskazano powyżej mocach, są środki finansowe będące w dyspozycji urzędów marszałkowskich poszczególnych województw. Wsparcie w tym zakresie zasadniczo dedykowane będzie dla poszczególnych województw w ramach regionalnych programów

operacyjnych, które są zarządzane przez regionalne Instytucje Zarządzające (Urzędy Marszałkowskie poszczególnych województw), i są istotne dla rozwoju OZE w regionie.

Ponadto, w ramach Komponentu B „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności” oraz nowego rozdziału G REPowerEU Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), zaplanowano liczne inwestycje, a także reformy mające na celu zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym Polski. Resort klimatu i środowiska bezpośrednio odpowiada w ramach KPO m.in. za inwestycje w zakresie rozbudowy sieci przesyłowych (przede wszystkim w celu umożliwienia odbioru mocy z morskich farm wiatrowych) i dystrybucyjnych na cele rozwoju OZE oraz będzie rozwijał projekty dot. magazynów energii. Dodatkowo, planowane jest wsparcie projektów na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii w ramach inwestycji G3.1.4. *Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki)*. Dodatkowo, w ramach KPO Ministerstwo Klimatu i Środowiska będzie realizowało reformy m.in. mające na celu poprawę otoczenia regulacyjnego na rzecz rozwoju morskich farm wiatrowych, a także mające na celu usprawnienie procesu wydawania pozwoleń dotyczących odnawialnych źródeł energii. Komplementarna do tych działań jest inwestycja G3.1.5 Budowa morskich farm wiatrowych, z budżetem 4 785 000 000 EUR.

Innym alternatywnym źródłem finansowania inwestycji OZE są środki będące w dyspozycji NFOŚiGW. W szczególności należy wskazać następujące programy:

- Innowacje dla Środowiska (kontynuacja programu Nowa Energia);
- Wsparcie dla przemysłu energochłonnego;
- Agroenergia;
- Energia dla Wsi;
- Energia plus.

Szczegółowe informacje o naborach jak i ich zakresie dostępne są na stronie: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/informacja-o-naborach-wnioskow-w-roku--2021>.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska analizuje kolejne rozwiązania, które pozwolą odpowiedzieć na wyzwania jakie stoją w związku z transformacją energetyczną. Przede wszystkim związane są one z dalszą optymalizacją procedur administracyjnych, usprawnieniu procesów przyłączania nowych źródeł do sieci, dalszej promocji energetyki obywatelskiej, klastrowej i spółdzielczej czy w końcu nowe spojrzenie na jakże ważne zagadnienia finansowania infrastruktury, w tym kierunki działania systemów wsparcia.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Miłosz Motyka
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM